

Dr. Bedia GÜLEŞ
KTO Karatay Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Medeni Hukuk Ana Bilim Dalı

SÖZLEŞMEYE MÜDAHALEDEN DOĞAN HAKSIZ FİİL SORUMLULUĞU

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
KISALTMALAR CETVELİ.....	XVII
GİRİŞ.....	1
§1. KONUNUN TAKDİMİ.....	1
§2. İNCELEMENİN SINIRLARI.....	3
§3. TERİMLERİN TESPİTİ.....	4

BİRİNCİ BÖLÜM

SÖZLEŞMEYE MÜDAHALE KAVRAMI, SÖZLEŞEMEYE MÜDAHALEDEN DOĞAN SORUMLULUĞUN TARİHİ GELİŞİMİ, KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTAKİ YERİ VE HAKKINDAKİ GÖRÜŞLER

§1. SÖZLEŞMEYE MÜDAHALE KAVRAMI.....	9
§2. SORUMLULUĞUN TARİHİ GELİŞİMİ.....	12
§3. SORUMLULUĞUN KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTAKİ YERİ....	14
A. İNGİLİZ HUKUKU	15
B. AMERİKAN HUKUKU	17
C. FRANSIZ HUKUKU.....	19
D. ALMAN HUKUKU	21
E. İSVİÇRE HUKUKU	25
F. TÜRK HUKUKU.....	30
§4. SORUMLULUK ALEYHİNDE VE LEHİNDE İLERİ SÜRÜLEN GÖRÜŞLER.....	34

A. SORUMLULUK ALEYHİNDE İLERİ SÜRÜLEN GÖRÜŞLER.....	34
1. Nispilik İlkesini İhlâl Ettiği Görüşü.....	34
2. Anayasal Düşünce Açıklama, Çalışma ve Sözleşme Özgürlüğüne Aykırı Olduğu Görüşü	36
3. Piyasadaki Rekabeti Sınırladığı Görüşü.....	40
4. Mutlak ve Nispi Hak Arasında Ara Bir Kategori Oluşturduğu Görüşü.....	42
5. Salt Malvarlığı Zararlarının Tazmin Edilmesi Sonucunu Doğurduğu Görüşü	44
6. Zararların Zaten Borçlu Tarafından Karşılandığı Gerekeşi ile Sorumluluğa Gerek Olmadığı Görüşü	47
7. Sözleşme İhlallerinin Artacağı Görüşü	48
8. Kişileri Karakterinden ve Düşüncelerinden Dolayı Yargılamak Anlamına Geldiği Görüşü	49
9. Birlikte Sorumluluk İçin Gerekli Olan Hukuka Aykırı Ana Fiilin Eksik Olduğu Görüşü.....	50
B. LEHTE İLERİ SÜRÜLEN GÖRÜŞLER.....	50
1. Sorumluluğun Ahde Vefa İlkesine ve Aynen İfaya Hizmet Ettiği Görüşü.....	50
2. Müdahale İle Sözleşme Yaptırımlarının Etkisiz Kalmasına Sebep Olunduğu ve Zararın Tam Olarak Karşılanamadığı Görüşü.....	54
3. Müdahalenin Kamu Düzenine Aykırılık Oluşturduğu Görüşü.....	55
4. Sorumluluğun Dürüst ve Bozulmamış Rekabete Hizmet Ettiği Görüşü.....	56
5. Müdahalenin Ahlâka Aykırılık Oluşturduğu Görüşü	58
6. Müdahalenin Dürüstlük Kuralına Aykırılık ve Hakkın Kötüye Kullanılması Teşkil Ettiği Görüşü	60

İKİNCİ BÖLÜM
SÖZLEŞMEYE MÜDAHALENİN HAKSIZ
FİİL AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

§ 1. HAKSIZ FİİL KAVRAMI VE BİR HAKSIZ FİİL OLARAK SÖZLEŞMEYE MÜDAHALE	67
§ 2. SÖZLEŞMEYE MÜDAHALENİN HAKSIZ FİİL UNSURLARI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ	69
A. GENEL HAKSIZ FİİL ŞARTLARI BAKIMINDAN DEĞERLENDİRME	69
1. Fiil.....	69
a. Borçlunun Kişiliği Üzerindeki Etkiler	71
aa. Fiziksel Etkiler.....	71
bb. Manevî Etkiler.....	72
b. Borçlunun Yardımcı Kişileri Üzerinde Yapılan Etkiler	76
c. Borcun Konusu Üzerindeki Etkiler	77
d. Alacaklı Üzerindeki Etkiler.....	78
e. Alacaklının Yardımcı Kişileri Üzerindeki Etkiler	79
f. İfaya Yardımcı Araçlar Üzerinde Etki	79
g. Alacağın Ortaya Çıkması İçin Gerekli Koşullar Üzerindeki Etki	80
h. Alacaklı Konumunun Gaspı Sebebiyle Etki.....	80
2. Zarar.....	81
a. Genel Olarak Zarar	81
b. Sözleşmeye Müdahale Açısından Zararın Değerlendirilmesi.....	83
3. İlliyet Bağı	88
a. Genel Olarak İlliyet Bağı.....	89
b. Sözleşmeye Müdahale Açısından İlliyet Bağının Değerlendirilmesi.....	91
4. Hukuka Aykırılık	95
a. Hukuka Aykırılığın Olumlu Unsuru.....	98

aa. Genel Olarak Hukuka Aykırılığın Olumlu Unsuru	98
bb. Alacak Hakkının Haksız Fiil Çerçevesinde Korunması ile İlgili Teoriler	104
aaa. Alacak Hakkı Üzerinde Mülkiyet Teorisi	105
bbb. Borçlunun Fiili Üzerinde Mülkiyet Hakkı Teorisi	109
ccc. Hukukî Yetki Alanı Teorisi	109
ddd. İç Etki-Dış Etki Ayrımı Teorisi	110
eee. Borçlunun İrade Yönünü Borçlar Hukuku Anlamında Belirleme Yetkisi Teorisi	112
fff. Ticarî Teşebbüste Bulunmanın Kişilik Hakkı Olarak Koruma Teorisi	113
ggg. Sözleşmeye Müdahalenin Dürüstlük Kuralına Aykırılık Teşkil Ettiği Teorisi	114
hhh. Teorilerin Değerlendirilmesi	115
cc. Olumlu Unsurun Sözleşmeye Müdahale Açısından Değerlendirilmesi	117
b. Hukuka Aykırılığın Olumsuz Unsuru	121
aa. Kamu Hukukundan Doğan Yetkinin Kullanılması	123
bb. Zarar Görenin Rızası	126
cc. Haklı Savunma	129
dd. Zaruret (Zorunluluk) Hâli	131
ee. Kişinin Hakkını Kendi Gücüyle Koruması	132
ff. Vekâletsiz İş Görme	133
gg. Bazı Özel Durumların Hukuka Aykırılığın Olumsuz Unsuru Açısından Değerlendirilmesi	135
aaa. Sözleşmeye Müdahale Fiilinin Anayasal İfade Hürriyeti Olarak Değerlendirilmesi	135
bbb. Sözleşmeye Müdahale Fiilinin Rekabet Etme Hakkı Bağlamında Değerlendirilmesi	137
ccc. Reklam Faaliyeti Olarak Sözleşmeye Müdahalenin Değerlendirilmesi	141
c. Normun Koruma Amacı Teorisi Açısından Sözleşmeye Müdahale	145

5. Haksız Fiilin Kusur Unsuru ve Bu Unsur Açısından Sözleşmeye Müdahalenin Değerlendirilmesi.....	151
a. Genel Olarak Kusur ve Türleri.....	152
b. Sözleşmeye Müdahale Açısından Kusurun Değerlendirilmesi.....	156
aa. Kast	157
bb. İhmal.....	165
B. AHLÂKA AYKIRI BİR FİİL İLE BAŞKASINA KASTEN ZARAR VERME AÇISINDAN DEĞERLENDİRME.....	168
1. TBK 49/II Hükmüne Getirilen Eleştiriler.....	168
2. TBK m. 49/II'nin Uygulanabilmesi İçin Aranan Unsurlar ve Bu Unsurların Sözleşmeye Müdahale Açısından Değerlendirilmesi.....	173
a. Ahlâka Aykırı Davranış.....	174
aa. Genel Olarak Ahlâka Aykırılık.....	174
bb. Ahlâk – Hukuk İlişkisi	179
cc. Hukukî İşlemlerde Ahlâka Aykırılık Hâlleri.....	183
dd. Sözleşmeye Müdahalenin Ahlâka Aykırı Fiil Olarak Değerlendirilmesi	184
b. Zarar.....	188
c. İlliyet Bağı.....	190
d. Kast	193

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SÖZLEŞMEYE MÜDAHALE ÖRNEKLERİ

§1. ÇİFTE SÖZLEŞMELER.....	199
A. ÇİFTE SATIŞ	201
1. Taşınmazların Çifte Satışı.....	201
a. Genel Olarak Taşınmazların Çifte Satışı ve İlk Sözleşmeye Müdahale İmkânı	201

b. Taşınmazların Çifte Satışının Müdahale Sorumluluğu Açısından Değerlendirilmesi	204
2. Taşınırın Çifte Satışı.....	223
a. Genel Olarak Taşınırın Çifte Satışı ve Bu Sözleşmeye Müdahale İmkânı	223
b. Taşınırın Çifte Satışının Sözleşmeye Müdahale Sorumluluğu Açısından Değerlendirilmesi	226
B. ÇİFTE KİRA	229
1. Genel Olarak Çifte Kira ve İlk Kira Sözleşmesine Müdahale İmkânı	229
2. Çifte Kiranın Sözleşmeye Müdahale Sorumluluğu Açısından Değerlendirilmesi	230
§2. KİRACIYA YA DA ALT KİRACIYA ZARAR VERMEK İÇİN YAPILAN MÜDAHALELER.....	235
A. ÇİFTE KİRA DIŞINDA KİRACIYA VEYA ALT KİRACIYA ZARAR VERMEK İÇİN YAPILAN MÜDAHALELER.....	235
B. ASIL YA DA ALT KİRA SÖZLEŞMESİNE MÜDAHALENİN SORUMLULUK AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ	237
§3. ÖNALIM HAKKINA YAPILAN MÜDAHALELER.....	242
A. GENEL OLARAK ÖNALIM HAKKI	242
B. ÖNALIM HAKKINA MÜDAHALENİN SORUMLULUK AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	245
§4. TEK SATICILIK (DİSTRİBÜTÖRLÜK) SÖZLEŞMESİ	249
A. GENEL OLARAK TEK SATICILIK SÖZLEŞMESİ	249
B. TEK SATICILIK SÖZLEŞMESİNE MÜDAHALEDEN DOĞAN SORUMLULUĞUN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	253
§5. YATAY YA DA DİKEY ANLAŞMALAR.....	263
A. GENEL OLARAK YATAY VE DİKEY ANLAŞMALAR.....	263
B. YATAY YA DA DİKEY ANLAŞMALARA YAPILAN MÜDAHALENİN SORUMLULUK AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ	267

SONUÇ	273
KAYNAKÇA.....	277